

мавзу:
БОШКАРУВ ПСИХОЛОГИЯСИ
АСОСЛАРИ.

РЕЖА:

- 1. Психологияда бошқариш муаммоси.**
- 2. Гурухларда рахбарлик ва лидерлик.**
- 3. Рахбарлик сифатлари**

1. Психологияда бошқариш муаммоси.

Бошқариш психологияси психологиянинг шундай тармоғи, у бошқарув фаолияти билан боғлиқ бўлган муаммоларни, шахс ва шахслар гуруҳи томонидан бошқа гуруҳлар фаолиятини самарали ташкил этиш ва биргаликдаги фаолиятини амалга оширишнинг психология механизмларини ўрганади.

Психология бошқаришнинг ҳам объекти, ҳам субъектини ўрганади. Психологик тадқиқотларда ўрганиладиган олимлар жамоаси, алохида шахс, уларнинг психологик ҳолатлари, улардаги айрим жараёнлар ва вазифалари бошқарув объекти. деб айтилади. Бошқарувнинг субъекти-ўрганилганда эса одатда бошқарувчи шахс ёки одамлар гуруҳи назарда тутилади.

Психология кўпроқ бошқарувчи шахс фаолиятининг психологик асосларини ўрганади ва шу асосда бўйсунувчилар ишларини самарали ташкил этиш, аниқ ва тўғри қарорлар чиқариш учун қандай психологик ҳолат ва жараёнларни ўзида тарбиялаш лозимлиги каби қатор муаммоларни ечади.

2. Гурухларда рахбарлик ва лидерлик.

Гурухлардаги ўзаро муносабатлар юқоридан пастга ёки аксинча бўлиб, гурух аъзоларининг конкрет мавқелари, бошлиқ билан бўйсинувчилар ўтасидаги муносабатларни ўз ичига олади. Бу борада «лидер» ва «бошлиқ» тушунчалари ўртасидаги фарқлар хақида гапириш лозим.

Лидер асосан гуруҳдаги шахслараро муносабатларни бошқарса, рахбар - шу гуруҳдаги расмий муносабатларни бошқаради

Лидер ҳеч қачон ёлғиз бўлмайди, у доимо гуруҳ аъзолари гуруҳида қаралади, у шу гуруҳ аъзоларини у ёки бу ҳаракатларга чорлайди.

Шундай қилиб, ҳар қандай лидер
обруғга эга. Обрулилик шахснинг
шундай хусусияти, у бошқа
шахсларга ҳам хиссий-эмоционал,
ҳам иродавий таъсир кўрсата олиш
қобилиятига эгадир.

3. Рахбарлик сифатлари

Рахбарда тугма қобилият бўлади деб ҳам айтиб бўлмайди, иккинчи томондан, рахбар вазиятга қараб стихияли тарзда тарбияланиб кетаверади, деб, ҳам бўлмайди. Рахбарда интеллект-ақл-заковатнинг маълум нормаси бўлиши керак. . Бу норма яхши рахбар учун уртадан юқори бўлмоғи мақсадга мувофиқдир,

чунки гений даражасидаги
интеллектга эга булган рахбар
билан ишлаш ходимлар учун катор
нокулайликларни келтириб
чикаришини, бундай ақл-заковат
колганларнинг ижобий
ривожланишига психологик тусик
булишини амалиёт ва хаёт
курсатди. Жамоа фаолиятини ва уз
фаолиятини режалаштириш
кобилияти рахбар учун мухим

Жамоа аъзолари билан самарали ишлаш учун эса бошлик уларнинг психологиясини, хар бир аъзо психологиясини ва гурух (психологиясини яхши билиши зарур, чунки «узгалар психологиясини билиш улар устидан хукмронликнинг ягона йулидир», -деб ёзишган эди инглиз олимлари.

Тавсия этиладиган адабиётлар:

1. Андреева Г. М. Социальная психология. Учебник. — М., 1998
2. Аникеева Н. П. Жамоалардаги психологик мухит. — Т., 1992
3. Каримова В. М. Ижтимоий психология асослари. — Т., 1994
4. Климов Е. А. Психология профессионала. — М., 1996
5. Майерс Д. Социальная психология. — Спб, 1997
6. Моргунов Е. В. Личность и организация. Конспектү по психологии. — М., 1996
7. Немов Р. С. Психология. Кн. 1. — М., 1994
8. Прикладная социальная психология. — М., 1999
9. Прикладная психодиагностика. — М., 1999